

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 15 januari 2009

MEDITATIE

Leven of toorn

Slotwoord

Opvallend hoe de oude apostel Johannes zijn Evangelie zakelijk ordent. Eerst het zelfgetuigenis van Christus ten aanhoren van Nicodemus, een vrome farizeeër en een vooraanstaand rabbi (1 - 21). Daarna wordt het getuigenis van Johannes de Doper aangaande de Christus weergegeven (22 - 36).

Onze tekst is daarvan het laatste vers. In het volgende hoofdstuk klinkt het zelfgetuigenis van Christus ten aanhoren van een heidin, een zondige vrouw in Sichar.

Uit dit drievoudige getuigenis achter elkaar in het vierde Evangelie blijkt zo duidelijk hoe een mens, jood of heiden, godsdienstig of niet godsdienstig, van zichzelf stekeblind is voor de Persoon en de bediening van de Middelaar. Juist in deze ordening wil de apostel Johannes ons leren hoe levensnoodzakelijk de wederbarende werking van Boven is. Hoe onmiskenbaar de vrije genadebediening uit Christus is in het leven van een Adamskind. Hoe wonderlijk is toch

**Die in den Zoon gelooft,
die heeft het eeuwige leven;
maar die den Zoon
ongehoorzaam is,
die zal het leven niet zien,
maar de toorn Gods blijft
op hem.**

Johannes 3 : 36

het plaatsmakende werk van de Heilige Geest voor deze Christus. Onze tekst is één van de laatste woorden, die ons zijn overgeleverd van Johannes de Doper tijdens zijn openbare optreden. Het is eigenlijk de toespitsing, de toepassing bij zijn gehele prediking. Tevens een woord dat getuigt, hoeveel licht deze boetgezant mocht hebben in de Gezondene des Vaders. Hoe duidelijk blijkt uit dit 'slotwoord', dat de Middelaar niet alleen verborgen, maar ook zo dierbaar en zelfs onmisbaar, levensnoodzakelijk is. Proeft u de opklimming? Johannes verkondigt in zijn laatste oproep dit zo helder en bewogen. Al zal deze boeteprediker straks in de

gevangenis voor zichzelf weer andere tijden kennen (24).

Serieuze mensen

De Heere Jezus trekt veel mensen uit het land, ook uit Judea. De aanhang van de Doper slinkt zienderogen. De discipelen van de Doper ergeren zich daaraan. Ze willen Christus' naam daarom niet eens noemen: 'Die met u was... Welken gij getuigenis geeft...' (26). Ze bedoelen: 'Hij dringt u van uw plaats, rabbi'. De schrijver van deze woorden uit het vierde evangelie komt ook uit deze discipelenkring. Hij kent hen door en door. Zij koesteren de woorden en de persoon van de Doper. Toch hebben zij ten diepste zijn woorden niet verstaan. Ze horen het getuigenis (28, 1:29) van het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt. Maar deze jongeren van de Doper hebben helemaal geen behoefte aan de Christus.

Daarom gaat hun meester juist hier, bij zijn afscheid zouden we kunnen zeggen, Hem zo schilderen als de Bruidegom, Die bezig is Zijn bruid te werven. Hem verkondigen als de Gezondene van de Vader, in Wie de Vader alleen een welgevallen heeft. In Wie alles te vinden is wat een verloren zondaar nodig heeft (35). Wat een grote verschillen tussen deze Leraar ter gerechtigheid en de Doper, hun rabbi: Zijn hemelse oorsprong als de Zoon van God, Zijn goddelijk onderwijs, Zijn volheid des Geestes, Zijn liefde des Vaders. Ootmoedig buigend getuigt de boetgezant hoe alles wat aan Hem is gans begeerlijk is. Daarmee wil hij zijn jongeren lokken en nodigen tot Hem te gaan. Hoe treffend komt dit getuigenis overeen met Christus' zelfgetuigenis tegenover Nicodémus (11-13). En dan komt de afsluiting van dit gedeelte van de verkondiging van de Doper. De scherpe toespitsing in de richting van zijn misnoegde, blinde jongeren: zonder de bevindelijke kennis van deze hoogste Leraar, zonder geloofsvereniging met Christus heerst de dood in je leven. Zonder Hem – al ben je nog zo op mij gesteld – brandt

Inhoud

87e jaargang

Nr. 16

- 1 Meditatie: Leven of toorn
- 3 De bevinding der heiligen (1)
- 5 Serie beroemde boeken (8):
Het gekrookte riet
- 6 Waar blijft de dominee (1)
- 7 Commentaar: Oorlog in Israël
- 9 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 12 Berichten
- 13 Kerkdiensten

het ontzaglijk ongenoegen Gods op je ziel. Zonder deze Jezus in je hart blijft de toorn Gods op je branden tot in der eeuwigheid. Een aangrijpend ernstige vermaning tot jongeren die zo op de Doper en zijn prediking gesteld zijn. Een vermaning tot heel serieuze mensen zoals...wij. Er zijn maar twee mogelijkheden voor u en voor mij: met Jezus het eeuwige leven of zonder Jezus de eeuwige toorn.

Rust gevonden

Eigenlijk is dit de laatste oproep aan de volgelingen van de Doper, die ons is overgeleverd. Deze trouwe jongeren, die zo veel hadden gehoord van zijn woorden, zo veel hadden gezien van zijn daden. Daar waren ze zielsinnig aan verbonden geraakt. Ze hebben al een tijdlang verkeerd onder deze dreigende, eisende prediking, waarin de zonde eerlijk wordt voorgoed. Ze hebben gehoord van de noodzakelijkheid van de waarachtige bekering tot God. Ze hebben met meer dan gewone aandacht geluisterd, hoe deze bekering aan de vruchten wordt gekend. Ze hebben met aangenaamheid gehoord naar de lieflijke Evangelieboodschap, de ruime heenwijzing naar het Lam.

En wat was de vrucht daarvan in hun leven? Ze hebben rust gevonden; ze hebben het zo goed bij de Doper. Ze hebben rust gevonden ...zonder Jezus. Ze hebben hun leven gevonden

buiten de hun verkondigde Christus. Wat is dat levensgevaarlijk! Dat weet de Doper heel goed. Vandaar zijn herderlijke ernst en aandrang in ons tekstwoord. O geliefden, bedenkt toch, buiten deze gezonden Zoon des Vaders is alleen maar de dood; vindt u overal de dood. Overal de brandende toorn van de rechtvaardige God. De Doper kan het niet aanzien, dat ze bij hem blijven en Jezus verachten. Hij weet heel goed dat dit rustige leven zonder Borg en Middelaar onze dood en ons rampzalige oordeel uitmaakt. De vreselijke zonde van het verwerpen van het Evangelie: ongehoorzaam zijn aan de Zoon. Daar kan hij toch niet in laten? Vandaar deze dringende en onderscheidende toepassing. Eeuwig leven of eeuwige toorn. Dat is beide werkelijkheid, nu. Voor u en voor mij. Of het één of het ander. Wat geldt voor u? Vers 36a of vers 36b?

Welkom

Hoe waar was dit toen bij de Jordaan, maar ook nu: leven met Jezus of toorn zonder Jezus. Hoe erg toen en nu: 'en Zijn getuigenis neemt niemand aan (32b)'. Dat geldt voor Nicodémus (11b) zonder wedergeboorte. Dat is het geval bij de Johannesjongeren. Dat zal blijken bij de Samaritaanse vrouw. En wij? Onszelf handhaven zonder Borg en zonder Middelaar. De blijvende toorn Gods niet gevoelen. Onszelf handhaven in eigengerechtigheid of in ongerech-

tigheid of in een mengsel van beide. Het getuigenis van ons tekstvers naast ons neerleggen, alsof er geen eeuwigheid aanstaande is. Wat is een mens! Onder deze prediking: 'die in de Zoon gelooft, wie dan ook, heeft het eeuwige leven...' Al zijn we nog zo hard en blind. Maar in deze Zoon is de ruimte voor mensen als Nicodémus of als de Samaritaanse vrouw of als serieus-vijandige Johannesjongeren. Onze tekst is een lokking en een aanklacht tegelijk.

Want Evangelie blijft het: onder de blijvende toorn van God is nu nog redding te verkrijgen. Redding en zaligheid door de ene Zaligmaker, door God gezonden. Zijn komst is niet tevergeefs. Deze Brudegom zal Zijn bruid hebben, Hem al van eeuwigheid geschonken. Dat maakt de blijdschap van de prediker bij de Jordaan uit (29). De vriend van de Brudegom staat ook nu van zichzelf af te wijzen (30) en naar Jezus heen te wijzen: 'die in de Zoon gelooft...' Je moet niet bij mij blijven, hoe noodzakelijk mijn bediening ook is, maar je moet bij Hem zijn. Bij Hem ben je welkom. De Doper preekt niet alleen de mogelijkheid, maar ook de zekerheid van de redding van Gods toorn in Christus Jezus.

Hoe bij Jezus?

Dit is onderwijs voor ons allen. Zonder de geboorte uit de Geest (6), zonder de genadegave van de wedergeboorte uit de hemel (27), blijven we

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0525-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblisserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.

Familieberichten € 0,40 per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag**

in het bezit van de drukker te zijn.

Rouwadvertenties

uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Administratie van De Saambinder:

(m.u.v. abonnementenadministratie):
J. Honkoop, Jan Willem Frisofof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,

tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
Postbankno. 256686 t.n.v. Admin. van
De Saambinder.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 11,50 per halfjaar

(te betalen per 1 april en 1 oktober);

voor het buitenland:

€ 23,- per jaar + extra portkosten.

Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av,
N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

in de staat des doods onder de toorn Gods. Daarom is de wezenlijke vraag voor ons allen: 'Wat dunkt u van de Christus?' Dat is beslissend voor leven en dood, zelfs voor eeuwig leven en eeuwige dood. Vandaar: 'die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven'. Er zijn maar twee mogelijkheden, twee soorten mensen. Mag ik u dan vragen: Hebt u Hem leren kennen? En hoe hebt u Hem leren kennen? Het begin van de wedergeboorte kan soms zo verborgen liggen, maar dit weet een mens: hoe er voor Jezus plaats gemaakt is; hoe de Christus waarde heeft gekregen in het leven. Dat wéét een mens. Hoe bevreesd en schuchter de nachtdiscipel ook was, hoe lang vol mensenvrees en bedekt ook, maar dat komt bij Nicodémus openbaar: op de Goede Vrijdag een onverklaarbare liefdesbetrekking op een zwijgende, dode Jezus (Joh. 19 : 39). Al kan en zal Hij niets (meer) tegen me zeggen, toch blijkt uit Nicodémus' daden zijn daden: 'U al mijn liefde waardig schatten...' Nogmaals, hoe hebt u Hem leren kennen? Want 'die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven.' Daar kan de Samaritaanse vrouw wat van vertellen: 'komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb, is Deze niet de Christus... (4:29)?' Heel haar verzon- digde leven onder Gods toorn was opengegaan in het licht van Gods wet. Ook de schrijver van dit vierde Evangelie kan er iets van vertellen, hoe hij onder de slaande wetspredi- king vandaan, gebracht is aan Jezus' voeten. De eerste ontmoeting met Jezus was tijdens de tiende ure (1 : 40). Ze kunnen allen getuigen van de weg die tot de geloofskennis van de Middelaar leidt. Door de overtuigende werkingen, waarbij de Geest van Christus blijft twisten, om te brengen tot de heilzame wanhoop aan alles van onszelf: 'Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel tijdelijke en eeuwige straffen verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen (HC vraag 12)?'

Deze Geest leert hartelijk buigen onder een vertoorn God, in Wie het onrecht nooit gevonden wordt. En toch bedelen om een weg en een middel. Deze Geest werkt de hartelijke uitroep in de nood van onze verlorenheid: 'Geef mij Jezus of ik sterf, want buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf'. In de geloofskennis van Christus ligt het

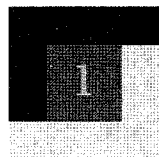
beginsel van het eeuwige leven. Hoe onderscheiden ook. Maar in de kennis en gemeenschap van de Zoon, van Zijn profetische, priesterlijke en koninklijke bediening ligt het leven, nu in beginsel en straks volmaakt. Hij bidt niet tevergeefs: 'En dit is het eeuwige leven, dat ze U kennen, de enige waarachtige God én Jezus Christus Dien Gij gezonden hebt'. Hoe schuldig, hoe verdorven en onverbeterlijk ook: 'die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven...' Nu in beginsel en straks volmaakt.

Dit krachtige slotwoord van de zoon van Zacharias is vertroostend, maar ook waarschuwend aan het adres van de schare. Aan het adres van zijn ernstige, goedbedoelende discipelen. Maar ook aan óns adres: 'zonder deze Christus blijven jullie kinderen der ongehoorzaamheid'. Echte kinderen van Adam, die neen blijven zeggen

tegen God, Zijn Woord, Zijn Wet en vooral... Zijn Zoon. Miskennis en verachting van de Zoon des Vaders, de Zoon des mensen, Die gekomen is om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was. Ontnuchterend, de brandende toorn rust daarom nu al op ons. Wie u ook bent: 'Wie zal voor Zijn gramschap staan en wie zal voor de hittigheid van Zijn toorn bestaan (Nahum 1:6)?' Buiten Christus is Hij een verterend vuur en een eeuwige gloed, maar in en door de Middelaar een God van volkomen zaligheid. Dan leren we de waarachtigheid en de trouw Gods in Zijn openbaring in Christus bevestigen (33) en dan gaan we hartelijk buigen: 'dierbare Christus, Gij moet wassen en ik minder worden (30)!' Dat is het leven...

Klaaswaal,

ds. G.J. van Aalst

De bevinding der heiligen

"Bevinding" is een heel bekend begrip, maar ook een uiterst belangrijke zaak, van groot belang voor iedereen. In drie artikelen willen we zien wat ware bevinding inhoudt.

Boven dit artikel staat: "De bevinding der heiligen". Deze benaming komt uit onze Dordtse Leerregels. In hoofdstuk I bij de verwerping der dwalingen paragraaf zeven lezen we: "zo strijdt dit ook tegen de bevinding der heiligen".

Omschrijving van de begrippen

Eerst het begrip "bevinding". Bevinding heeft volgens Van Dale in het Groot Woordenboek der Nederlandse Taal twee betekenissen. Ten eerste: waarneming na onderzoek. Ten tweede: wat men ondervindt, met name gewaarwording in het gemoed van gemeenschap met God. Dan treffen we als toevoeging aan: de bevinding van een gelovige ziel.

Het tweede woord is "de heiligen". Uiteraard niet bedoelt in de rooms-katholieke, maar in de reformatische betekenis.

"Heiligen" zijn onheilige zondaren in zichzelf, maar geheiligd in Christus Jezus.

Paulus noemt hen in de brief aan de gemeente van Corinthe: "De geheiligden in Christus Jezus, de geroepen heiligen" (1 Korinthe 1:2).

De kanttekenaren schrijven erbij: Het zijn mensen, die door Christus en Zijn gemeenschap van de algemene hoop der wereld zijn afgezonderd tot een gemeente Gods. Deze heiligen zijn geroepen, niet alleen uitwendig door het Woord, maar ook inwendig door de kracht van de Heilige Geest. Het zijn de ware gelovigen. Het gaat dus over de ondervinding van de gemeenschap met God in het leven van Gods Kerk.

In onze tijd is er een groeiende aandacht voor ervaring van het bovennatuurlijke. Voor allerlei vormen van 'spiritualiteit'. De grote belangstelling, bijzonder onder jongeren, voor evangelische en charismatische bewegingen, hangt samen met een sterk verlangen naar 'godservaring'. Iets te ervaren, iets te beleven. Iets te voelen! Het woord bevinding wordt onder ons veel gebruikt en mogelijk ook misbruikt.

Want wat is bevinding? Wat is het niet? Alle bevinding die niet opkomt uit de Bijbel en die de ervaring van Gods kind centraal stelt, heeft geen waarde

voor de eeuwigheid.

In de zin van: het staat wel niet in de Bijbel, maar Gods volk leert het zo en zo.

Soms wordt voor bevindelijk gehouden wat niet is terug te vinden in de Bijbel.

Ook ons gevoel (net als ons verstand) is door de zonde verduisterd en verdorven en kan ons behoorlijk bedriegen. Het Woord van de levende God is toch het meest betrouwbare en bevindelijke boek.

De Heilige Schrift

Daarom willen we eerst luisteren naar de Schrift. In de concordantie van ds. Abraham Trommius komt het woord bevinding alleen voorkomt in Romeinen 5:4.

We lezen daar: "En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt, en de lijdzaamheid **bevinding** en **de bevinding** hoop; en de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest, Die ons is gegeven".

Het Griekse woord dat hier door Paulus gebruikt wordt, is het woord 'dokimè'.

Dit zelfstandig naamwoord dat met bevinding is vertaald, heeft in zijn wortel de betekenis van "beproefdheid".

Het volhardend doorstaan van de verdrukkingen levert beproefdheid op. Het woord betekent dan: gebleken echtheid, beproefdheid. Bij het toetsen blijkende echtheid.

De kanttekeningen verduidelijken: het is de ervaring of beproeving, namelijk van Christus' hulp en trouw in het volbrengen van Zijn belofte, waarmee Hij ons beloofd heeft in zulke zwaarheden bij te staan.

Dr. S. Greijdanus tekent aan in de bekende Korte Verklaring: "Daar hangt wel de geloofsgenieting als innerlijke ervaring of bevinding mee samen, maar de hoofdzaak, die ook beslist over de echtheid van die bevinding is de waarheid van het geloof zelf. Want niet alle innerlijke ervaring en genieting is die van het ware geloof. Door de verdrukkingen wordt die echtheid of waarheid van het geloof beproefd".

Ook prof. dr. K. Dijk schrijft in de Christelijke Encyclopedie dat Paulus met 'dokimè' bedoelt de beproefdheid van het geloof. Het is van belang deze betekenis goed in het oog te houden. Bij de bevinding hoort de beproeving van het geloof! Hij stelt:

het gezonde geestelijke leven eist bevinding, maar alleen op de basis van Gods Woord en alleen steunend op het geloof aan de waarheid Gods. De bevinding is daarom alleen zuiver, wanneer op de grondslag van het Woord des Heeren de werkingen van de vertroosting van de Geest in het diepst van ons gemoed ervaren worden. Tot zover dr. Dijk.

Anderen bestrijden dit met kracht. Dr. Woelderink zegt: "Dat woord bevinding slaat niet op de beproefdheid van het geloof, maar op de beproefdheid van het Woord van God. Dat Woord moeten we beproe-

"Het is wel zeer droevig dat velen zichzelf en anderen opbouwen op indrukken in de consciëntie, gevoeligheden in het gemoed, (...) zonder dat ooit enige ware kennis van en betrouwen op Christus gekend werd. Een iegelijk heeft te staan naar de rust des geloofs in Christus".

ven. We moeten niet zo veel naar binnen kijken. We moeten onszelf niet zo veel beproeven, maar we moeten beproeven de waarheid en de vastheid van Gods beloften".

Men hoort een bekend geluid, ook in onze dagen: Je moet niet teveel aan zelfonderzoek doen. Niet te veel beproeven van jezelf. Men heeft een zogenaamd 'gezond' geloof en is afkerig van alle bevinding der heiligen.

Het bekende boek van Theodorus van der Groe heeft een titel, die ons iets anders voorhoudt: "Toetssteen der ware en valse genade".

De belijdenis van de Kerk

Enkele woorden die wijzen op de bevinding der heiligen komen we ook tegen in passages in onze belijdenisgeschriften.

Een paar voorbeelden zijn: "Dat nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel..." (HC, antw. 58).

Of: "Gelijk wij ook dit getuigenis

Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is onze naaste van harte te vergeven" (HC. antw. 126).

In de Nederlandse geloofsbelijdenis, artikel 5, dat spreekt over de autoriteit van de Bijbel, staat: "En wij geloven zonder twijfel al wat daarin begrepen is; en dat niet zozeer omdat ze de Kerk aanneemt en voor zodanig houdt; maar inzonderheid, omdat de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten, dat zij van God zijn."

Of als de Kerk belijdt over de triniteit van God: "Dit alles weten wij, zo uit de getuigenissen van de Heilige Schrift, alsook uit Hun (de Goddelijke) werkingen en voornamelijk uit degene, die wij in ons gevoelen" (artikel 9).

Geloof en bevinding

Het zal ons inmiddels duidelijk zijn geworden dat de bevinding der heiligen alles te maken heeft met de Heilige Geest, de Heilige Schrift en het geloof der heiligen. Geloof en bevinding zijn onderscheiden, maar niet te scheiden! Ze hangen nauw met elkaar samen, maar betekenen niet hetzelfde.

Ze zijn wel onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Er is geen bevinding zonder geloof, maar er is ook geen waar geloof zonder bevinding.

Er is een goedkope "bevindelijkheid" waarin het echte geloof gemist wordt. Dan is er wel gemoedelijkheid en gevoeligheid, maar geen bevinding in de bijbelse zin. Een psalmvers, een tekst, een traan. Een gevoelige droefheid, of wat blijdschap. Zo wordt vaak de grond van de zaligheid gelegd in de bevinding.

Ds. G.H. Kersten schrijft: "Het is wel zeer droevig dat velen zichzelf en anderen opbouwen op indrukken in de consciëntie, gevoeligheden in het gemoed, gezichten en psalmversjes, zonder dat ooit enige ware kennis van en betrouwen op Christus gekend werd. Een iegelijk heeft te staan naar de rust des geloofs in Christus".

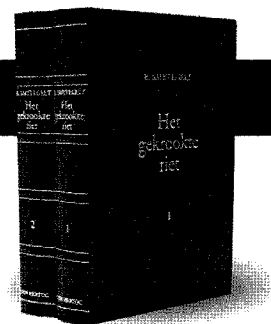
(wordt vervolgd)

Werkendam,

ds. M. Karens

"Het gekrookte riet"

door Bernardus Smijtegelt

"Weinig boeken van Smijtegelt zijn zo bekend als "Het gekrookte riet". Het werk ontleent zijn bekendheid niet zozeer aan de inhoud als wel aan het feit dat er 145 preken gedaan zouden zijn over één enkele tekst.

Wie dat laatste beweert, geeft er blijk van het boek nooit te hebben doorgebladerd, laat staan gelezen. De tekst wordt in de eerste paar preken uitgelegd. Verder is het een pastoraal boek over het beginnend leven met de Heere.

De spot over een predikant die zoveel preken houdt over één tekst, heeft geen afbreuk gedaan aan de afzet. De eerste uitgave was in 1744 en er zijn zeker nog zeven uitgaven van dit omvangrijke werk – meer dan 1000 pagina's - gevolgd. De laatste druk

vond plaats in 1999.

"De 145 preken van Het gekrookte riet" zijn uitgesproken in een periode van totaal vijftien jaar. Gemiddeld dus zo'n tien preken per jaar. De preken werden gehouden op een door-deweekse dag. De dienst was dan vaak 's morgens. Het feit dat de preken serie buitengewoon lang was en zich over zoveel jaren uitstreckte, heeft niet verhinderd dat veel mensen trouw de uiteenzettingen hebben gevolgd.

Een van de bezoeksters die nooit haar plaats leeg liet, was Maria Boter. Zij schreef in een kunstschrift de preken op en werkte die thuis uit. Als zij door ziekte niet kon, schikte "God het in zijn voorzienigheid zo dat zijn eerwaarde zelf door ziekte of anderszins van het vervolgen dezer zijner stoffe wierd afgetrokken."

De ruggengraat van "Het gekrookte riet" bestaat uit de behandeling van tien kenmerken van genade ten behoeve van de "lammeren van de kudde". Voorafgaand aan de tien kenmerken behandelt Smijtegelt de tekst en bespreekt hij een aantal moeilijkheden, die zwakken in de genade bij hem neerleggen en legt hij uit waarom het zo belangrijk is om verzekerd te zijn. Aan het einde herhaalt Smijtegelt de kenmerken nog eens en verklaart waarom kenmerkenprediking nuttig en nodig is. Op deze manier heeft "Het gekrookte riet" een duidelijke structuur.

De kenmerken van genade die Smijtegelt aan de orde stelt zijn onder andere, de tijd en plaats van de wedergeboorte, de geestelijke overtuiging, de goddelijke droefheid, de heilige schaamte, de haat tegen de zonde, de geestelijke armoede, en de nederigheid.

Bij het laatste onderwerp behandelt hij een aantal ethische vragen, zoals de vraag of je wel sieraden mocht dragen en of het sowieso wel goed was dat de ene mens boven de andere stond.

De kenmerkenprediking staat in de eerste plaats in het kader van de verzekering van het geloof. Die verzeke-

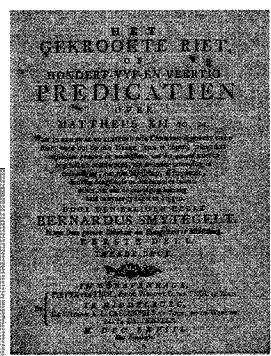
ring kan on-middellijk geschieden, door overweldigende liefdesbetuiging van Gods kant, maar dat gebeurt niet vaak. In verreweg de meeste gevallen verwerven de gelovigen de zekerheid in de middellijke weg van 'redekaveling', redenering. Kenmerken van genade vormen daarbij een onmisbare schakel.

Smijtegelt zag overigens duidelijk de beperkingen in van het funderen van geloofszekerheid op kenmerken van het geloofsleven. Niet de kenmerken, maar de beloften van God vormen de basis voor geloofszekerheid. Christus is de rots, waarop gebouwd moet worden. "Als ze zozeer niet meer staan op gestalten en kentekens, maar daarop dat ze in onderhandelingen met den Heere Jezus mochten komen, zodat ze kunnen zeggen: wij wandelen door geloof." (I, 156).

In de praktijk van het pastoraat merkt Smijtegelt echter dat velen er niet toe komen om de beloften te omhelzen en op Jezus te hopen, omdat ze twijfelen of die beloften hen wel toekomen. "Ik zou uw prediken kunnen geloven, en 't zeggen van Christus en de belofte zou mij kunnen verkwikken, was ik maar een rokend lemme, zult ge zeggen, maar daar scheelt het mij aan, dat ik denke dat ik geen rokend lemme ben." (I, 33)

Hij zoekt naar een manier om de "zwakke, geschudde, donkere" te sterken in het geloof. Smijtegelt neemt het zeker niet op voor twijfel. "Ik dacht laat ons eens zien of wij onder het noemen der tekenen tot vaststelling van onzen staat kunnen geraken. Of wij tot verzekering kunnen komen. Ik wou niet gaarne dat gij altijd geschud waart. Ik wou liever dat gij tot vaststelling kwaamt. Wanneer zult gij de conclusie eens nemen?" (II, 471)

Voor Gods kinderen heeft Smijtegelt een hele reeks aanwijzingen. Hoe moet je omgaan met de kenmerken die je in de prediking hoort? Waar zijn de valkuilen? Smijtegelt geeft zijn hoorders handvatten bij het gebruik van de kenmerken van genade. Zo raadt hij gelovigen af om zich met

Levensloop

Bernardus Smijtegelt leefde van 1665 tot 1739. Hij was predikant in Borssele, Goes en Middelburg. Naast "Het gekrookte Riet", is er een aantal andere bundels met preken verschenen, zoals "Keurstoffen", "Des christens enige troost", "Des christens heil en sieraad", en "Een woord op zijn tijd".

anderen te vergelijken. Hij waar- schuwt om niet steeds weer te zoeken naar het begin van de bekering, om te veel waarde te hechten aan de volgor- de, om God de weg voor te schrijven. Hij raadt een sober gebruik aan.

De pastor Smijtegelt verzekert zijn hoorders er verder van dat ze zich niet van de wijs moeten laten bren- gen door het begin van hun bekering te toetsen aan de beschrijving vanaf de kansel. "Al had gij een wijze van bekering, die nog nooit iemand ondervonden had, en die nog nooit op [de preek]stoel gepredikt was en die gij nooit in enige boeken gelezen had, wees daarom niet te bekom- merd. Meent gij, dat al de wijzen van overbrengingen beschreven zijn? Ik acht dat de gehele wereld dan de beschreven boeken niet en zou kun- nen bevatten. Verwerpt dan om de wijze die God gehouden heeft, uwe bekering niet. (...) De weg die God houdt met mensen is wonderlijk. Denkt altijd dat het op den wortel der zake maar alleen aankomen zal." (I, 213)

Smijtegelt heeft ongeveer alles wat hij over Gods genadewerk en over Gods kinderen wilde zeggen in kenmerken verpakt. In totaal gaat het in "Het gekrookte riet" om maar liefst 456 kentekenen. De kwaliteit van de ken- tekenen is zeer divers. Van: christe- nen krijgen een ziekte en denken dan:

De ruggengraat van "Het gekrookte riet" bestaat uit de behandeling van tien kenmerken van genade ten behoeve van de "lammeren van de kudde".

"Zou dit mijn einde zijn", tot "Als ge uw geestelijke schat het allerhoogste schat en zegt: "Heere Jezus, Gij over- treft het al".

In dat opzicht is Smijtegelt wel erg gegaan in het geven van kenmerken en is er duidelijk sprake van enige vervorming. Wel dient beseft te wor- den dat Smijtegelt zich in dit werk, en ook in veel van zijn preken, richtte op de pas beginnend gelovige. Zijn intentie bij de kenmerkenprediking was het bevorderen van zekerheid onder de onervaren christenen. De titel van deze serie preken luidt niet voor niets "Het gekrookte riet".

Smijtegelt richtte zich op de kleintjes. Hij had daarbij een diepe overtuiging, dat zekerheid van eminent belang was voor groei in het geloof. Gods

kinderen moeten leven uit Christus vanuit de verzekerdheid van genade en heerlijkheid. Hoewel zijn gemeen- te het belang van verzekering niet altijd lijkt in te zien, blijft Smijtegelt erop aandringen: "Ga eens door uw gebeden heen, is het wel een artikel in uw gebed om vurig en verzekerd te zijn. Zou God niet wel (terecht) mogen zeggen: 't Is of 't u niet veel waard is. Denkt gij dat Ik het u niet kan geven? 'Gij spant u niet lang

genoeg in om dat te smeken: Doe mij smaken de vreugde van Uw heil, de zekerheid van mijne zaligheid." (II, 601)

Smijtegelt beëindigt de serie preken op een voor hem zeer kenmerkende wijze. Hij spreekt de wens uit dat God het gesprokene zegene, "aan ons en ulieden, tot Zijne eere, om Zijns Zoons wille."

Gorinchem,

S.D. Post

1 Waar blijft de dominee?

"We hebben een dominee, maar je ziet hem bijna nooit". Die klacht wordt nogal eens gehoord. Of: "Onze predi- kant is wel een leraar, maar niet zo'n herder." Daarmee wordt dan bedoeld: de dominee komt te weinig op bezoek bij zijn gemeenteleden.

In het verwijt klinkt teleurstelling door over het pastoraat van de eigen predikant. En tegelijkertijd kan dit de pastor pijn doen. Hij worstelt vaak met een overvolle agenda en voldoet blijkaar toch niet aan de verwach- tingen van gemeenteleden.

Waar blijft onze dominee? Wordt die vraag altijd wel terecht gesteld? En valt het oordeel over het pastoraat van een dienaar inderdaad af te meten aan het aantal keren dat hij bij gemeenteleden aanbelt voor een bezoek?

In een korte serie artikelen willen we nagaan wat de taken van een die- naar des Woords zijn en de rangorde die daarbij geldt. Een schriftuurlijke rangorde die ons in de beide formu- lieren tot bevestiging van de ambts- dragers wordt aangereikt. Daarin wordt namelijk eerbiedig naar de Schrift geluisterd. Een beknopte gere- formeerde ambtsleer voor alle tijden!

De dominee is zo druk als een klein baasje. Voor veruit de meeste ambts- broeders geldt zelfs: drukker dan een klein baasje. Preken voorbereiden en preken houden. Meeleven bij rouw en trouw, in blijde en droeve dagen. De jeugd onderwijzen tijdens catechisa- ties. Bij allerlei kerkelijke activiteiten op zijn minst je gezicht laten zien, vaak daar ook in het openbaar nog een woord spreken. Veel vergaderin-

gen: van kerkenraden, van deputaat- schappen, van besturen. Gemeente- leden bezoeken. En dan schiet er ook nog veel bij in: stille tijd, studie, fami- lie en het eigen gezin.

Volle werkweek

De agenda van predikanten zit vol. Overvol. Verschillende onderzoeken naar de tijdsbesteding van predikan- ten binnen voorheen de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken en nu de Protestantse Kerk in Nederland wijzen uit dat de gemid- delde werkweek van een predikant 58 uur is. Daarbij moet worden aangete- kend dat binnen de Protestantse Kerk er meer uren aan het ambtswerk wor- den gegeven naarmate een predikant orthodoxer is.

Voor de ambtsbroeders binnen onze gemeenten zal dat zeker ook hoger dan het gemiddelde uitkomen. Anders dan de meeste predikanten binnen bijvoorbeeld de hervormd- gereformeerde richting gaan de pre- dikanten binnen onze gemeenten vaker uit preken (zowel zondags als doordeweeks), wordt door vakante gemeenten op hen een beroep gedaan voor huwelijksdiensten en begrafenissen, en hebben zij zitting in synodale commissies en deputaat- schappen.

Vanwege het predikantentekort in onze gemeenten participeren veel broeders in meerdere organen. Dat ligt in de meeste andere kerken ook genuanceerder. Daar hebben veel predikanten zitting in hooguit één deputaatschap.

Het moge duidelijk zijn: predikanten hebben het druk. Bijzonder druk.

Toch is het niet de bedoeling om te klagen over de werkdruk. Die is weliswaar hoog. Veel predikanten zullen die echter niet als te hoog ervaren. Van harte willen zij zich inzetten in de dienst van Gods Koninkrijk en de gemeenten die hen lief zijn. Met al hun krachten. Het dienstwerk is - als het goed is - hun lust en hun leven. En zo hoort het ook. Calvijns levensspreuk was: "Laat ik maar verteerd worden, als ik maar nuttig ben". Dat leeft in het hart van iedere oprechte dienaar.

Het moge duidelijk zijn: predikanten hebben het druk. Bijzonder druk. Toch is het niet de bedoeling om te klagen over de werkdruk. Die is weliswaar hoog. Veel predikanten zullen die echter niet als te hoog ervaren.

Die volle inzet is ook de dure plicht van een predikant. Wilhelmus à Brakel zegt in zijn Redelijke Godsdienst: "Een lui en traag mens past niet als herder." Daarbij wijst Brakel op het voorbeeld van de Heere Jezus. "De Opperherder Jezus Christus was van de vroege morgen tot de late avond bezig, en Hij was des nachts in het gebed. Dat voorbeeld moet een goede herder navolgen. Want daar is veel te doen" (Redelijke Godsdienst, deel I, hoofdstuk 28).

Verantwoorde tijdsbesteding

De agenda van een predikant is dus vol. De vraag is echter wel of hij zijn tijd goed, efficiënt en -vooral- naar de eis van Gods Woord besteedt. Immers, er wordt van alle kanten een beroep op hem gedaan. Besturen, organisaties en bijeenkomsten lijken niet zonder de aanwezigheid en inbreng van een predikant te kunnen.

De vraag is gewettigd of dit altijd wel zo noodzakelijk is. Soms is een bestuurslidmaatschap van een predikant zeker te rechtvaardigen, zeker als het bij voorbeeld gaat om het onderwijs dat volgens onze kerkerde een aanhoudende zorg voor de kerk is. Vaker kan het bestuurswerk minstens zo goed door een ouderling, diaken of gemeentelid gedaan worden.

Dat geldt ook voor het openen en sluiten van allerlei bijeenkomsten. Begin jaren tachtig schreef de hervormd-gereformeerde dr. A. van Brummelen

al in De Waarheidsvriend: "Voor al rond de Kerstdagen moet de dominee een ware sprinkhaan zijn die van de ene kerstsamenkomst naar de andere gaat. (...) Wij vragen ons steeds meer af: wat levert deze folklore toch op? Het mat de predikant mateloos af en bedreigt de gang van de kerstpreek. Niet voor niets knappen velen in die tijd volkomen af. Wij zouden wel voelen voor een mobiele eenheid in die dagen om de prediking heilig te houden en niet te doen bederven door een groot aantal samenkomsten." Bezinning op dit punt zou nuttig zijn.

Psychosociale problematiek

In het formulier om de dienaar des Woords te bevestigen staat de *viervoudige* taak van de predikant helder uiteengezet. Ook in een niet mis te verstane volgorde. Uitvoerig wordt de *primaire* taak benadrukt: de bediening van het Goddelijk Woord. Het ambt der onderwijzing is hem in het bijzonder toevertrouwd. Onderwijzen vanuit de Schriften, aan jong en oud. Het aanhouden in het lezen, leren en vermanen. Gezien het bovenstaande zou bezinning op dit punt nuttig zijn. Een zelfde ontwikkeling doet zich voor in het pastoraat. Ook op dat vlak is het werk van de predikant toegeno-

men. Was hij voor de oorlog vooral degene die de gemeente onderwees in de Schriften, vanaf de jaren vijftig heeft onder invloed van de opkomende apostolaatsgedachte het pastoraat een andere invulling gekregen. De apostolaatsgedachte was dat de kerk overal bij moest zijn, actief moest deelnemen aan het hele maatschappelijke leven, zowel op macro- als op micro-niveau. Allerlei zaken van psychosociale aard zijn sindsdien op het bord van de predikant gelegd. De dominee wordt bij elk probleem geroepen. En bovendien zijn het aantal sociaal-maatschappelijke problemen ook nog eens toegenomen. Te denken valt aan de groeiende huwelijks- en gezinsproblematiek. Predikanten lopen het gevaar dat zij soms meer maatschappelijk werker zijn dan dienaar van het Goddelijk Woord; een ontwikkeling die niet goed is. En dan nog klinkt vaak de klacht: "Je ziet de dominee zo weinig." Terwijl de vraag gesteld mag worden: "Waar moet de dominee zijn prioriteiten leggen?" Alle reden dus tot enige bezinning op dit punt.

(wordt vervolgd)

Klaaswaal,

ds. G. J. van Aalst

COMMENTAAR

Oorlog in Israël

De inval van Israël in de Gazastrook roept velerlei emoties op. Velen beschuldigen Israël van disproportioneel handelen. Anderen wijzen terecht op het feit dat de Israëlische overheid de plicht heeft zijn burgers te beschermen tegen de voortdurende rakettenregen vanuit de Gazastrook die een steeds groter deel van Israël dagelijks in een wurggreep houdt. Als kerk houden we ons ver van het doen van politieke uitspraken. Nu echter vanuit de Messiasbelijdende gemeenten in Israël een dringende beroep op ons wordt gedaan om zowel het volk van Israël en de Palestijnen in het gebed te gedenken, achten we het onze plicht om ook in De Saambinder in te gaan op het huidi-

ge conflict en op te roepen tot gebed voor Joden en Palestijnen.

De bij velen van ons bekende ouderling David Zadok van de gemeente Grace and Truth te Rishon leTzion, schreef op 6 januari dat een raket afgevuurd vanuit de Gazastrook voor het eerst de plaats Gedera bereikte en daar ernstige schade aanbracht aan het huis dat slechts drie huizen van hen verwijderd is. Een drie maanden oude baby werd gewond en moest naar het ziekenhuis.

Sedert het begin van de inval in Gaza zijn er al 520 raketten op Israël terecht gekomen. In de laatste zeven jaar waren dat er duizenden. Gelukkig vielen vele raketten in het open veld.

Echter vele burgers leven onder een constante dreiging van de raketten, die verwoestingen aanrichten en waarbij ook doden en gewonden vallen. We hebben met eigen ogen in Sderot gezien en geproefd de stress bij de kleine kinderen, die telkens opgeschrikt worden door sirenegehoel en dan 15 seconden de tijd hebben om in de schuilkelders te komen. Israël heeft vastbesloten om het gevecht niet te stoppen dan nadat er deze keer echt een situatie van vrede ontstaat voor de zuidelijke steden en inwoners van Israël. Men wil ook voorkomen dat de Palestijnse Hamas de gelegenheid krijgt om meer en verder reikende raketten en andere wapens in te voeren.

Gazastrook

De Gazastrook is een klein stukje land gelegen aan de Middellandse Zee tussen Israël en Egypte. Er wonen 1,4 miljoen mensen, de meesten in Gazastad: ongeveer 400.000. Het was oorspronkelijk de bedoeling dat Gaza een deel zou worden van de staat Palestina, maar Egyptische troepen namen de strook in en regeerden er gedurende 19 jaar. Vele Palestijnen werden ondergebracht in vluchtelingenkampen en onder strikte militaire controle gehouden. Vanaf 1967 kwam Gaza onder Israëliërs bestuur. Door de Israëliërs werd de smalle strook land aan de Middellandse Zee een belangrijk productiegebied voor landbouwproducten en vestigden zich andere industrieën. Joodse kolonisten vestigden zich in het gebied.

Om tot vrede met de Palestijnen te komen verliet Israël in 2005 de Gazastrook om die over te dragen aan de Palestijnse Autoriteit. De radicaal islamitische beweging nam echter het bestuur in handen en verjoeg zelfs de aan de Palestijnse president Mohammed Abbas loyale Palestijnse strijdkrachten. De voortdurende rakettenregen op Israël begon, de heilige oorlog, de jihad.

Emoties

De islamitische Hamas wil niets anders dan Israël van de kaart vegen. In bepaalde meer evangelische Amerikaanse christelijke kringen wordt wel gezegd dat de huidige oorlog een strijd is tussen de God van Israël en Allah.

We moeten echter oppassen dat we profetische uitspraken gaan doen die we niet verantwoorden kunnen. Al is het wel steeds weer opvallend dat de

strijd in het Midden-Oosten elke keer weer zoveel tongen los maakt en zoveel emoties oproept. Is het omdat de westelijke wereld zich bij haar houding ten opzichte van Israël laat leiden door een schuldgevoel vanwege de verschrikkelijke dingen die in de Tweede Wereldoorlog zijn gebeurd, toen 6 miljoen Joden in de gaskamers zijn omgebracht? Ik geloof dat niet.

Er is iets anders dat enerzijds de haat van velen ten opzichte van de Joden oproept en anderzijds bij anderen sympathie en meeleven voor het Joodse volk meebrengt. Zou het ten diepste toch niet zijn de aloude scheiding tussen Izak en Ismaël?

We behoeven niet alles goed te keuren wat Israël doet. We moeten ook oppassen voor een overspannen reactie als het om Israël gaat. De Israëliërsamenleving is in verre gaande mate een seculiere samenleving, die van God en Zijn gebod niet wil weten. De ultraorthodoxe Joden moeten van Jezus van Nazareth niets hebben. Via organisaties als Yad Lachiem worden alle pogingen aangewend om evangelisatieactiviteiten te boycotten. De Messiasbelijdende

De islamitische Hamas wil niets anders dan Israël van de kaart vegen. In bepaalde meer evangelische Amerikaanse christelijke kringen wordt wel gezegd dat de huidige oorlog een strijd is tussen de God van Israël en Allah.

gemeenten zijn klein. De opvattingen daarbinnen zijn zeer divers. We voelen ons niet met iedereen uit die gemeenten verbonden, al bemerken we wel een steeds grotere openheid voor de gereformeerde leer.

Met dat alles in het achterhoofd zouden we kunnen denken dat het huidige conflict een strijd is tussen twee partijen zoals die in deze wereld helaas zo vaak gevonden wordt. Of dat het een strijd is tussen een westerse georiënteerd land: Israël, dat er geheel andere normen en waarden op na houdt dan een oosters georiënteerde bevolking, die zich laat leiden en gedomineerd wordt door een streng-islamitische verzetsbeweging die geen enkele concessie wil doen

als het gaat om het grote doel: het van de aardbodem wegvagen van Israël als een islamvijandige.

Het op het westen georiënteerde Israël wordt door deze fundamentalistische islamieten beschouwd als een luis in de pels. Toch is daarmee niet alles gezegd.

Tegenstellingen

Uiteraard is er sprake van heel verschillende culturen. Dat blijkt ook wel. Zelfs tijdens de aan de gang zijnde gevechten. Israël vecht niet tegen het Palestijnse volk, maar tegen een terroristische organisatie die als haar doel heeft Israël van de aardbodem te doen verdwijnen. Door deze organisatie worden de inwoners van Gaza door terreur geregeerd.

Men zou in Gaza een redelijk bestaan kunnen hebben als men gebruik zou hebben gemaakt van de door Israël in het verleden in de Gazastrook aangelegde infrastructuur en de opgebouwde bedrijven. Daar is echter niet veel van over.

Wie krijgt nu de schuld van de werkloosheid en de armoede onder de inwoners van Gaza? Israël. Hamas zoekt zijn glorie in zijn martelaren in een cultuur van dood en verderf. Wie schond het staakt-het-vuren? Zelfs tijdens de bestandsperiode ging het afvuren van raketten op Israël gewoon door. Als dan een tot het uiterste getergde leeuw zijn tanden laat zien en van zich af gaat bijten, roept de gehele wereld: Disproportioneel.

We hebben oog voor het lijden van de Palestijnen in de Gazastrook. Verschrikkelijk veel slachtoffers vallen er, ook onder burgers en kinderen. Israël doet echter alles om burgerslachtoffers te voorkomen. Via sms'jes, via de telefoon worden mensen gewaarschuwd bepaalde gebieden te verlaten om niet het slachtoffer te worden van de strijd.

Wat doen de leiders van Hamas? Een aantal van hen heeft zich verborgen in de ziekenhuizen in Gaza, vermomd als dokters en verplegers. Anderen hebben zich verschanst in moskeeën vanuit de gedachte dat Israël het wel niet in zijn hoofd zal halen "moslimhuizen van aanbidding" aan te vallen. Gewonde jonge militairen van Israël die in het ziekenhuis zijn opgenomen, popelen om zich weer bij hun kameraden te voegen om zo hun plicht ten opzichte van hun vaderland te doen. Een van hen verwoorde zijn frustratie dat hij zo spoedig reeds gewond was geraakt en daardoor niet

in staat was zijn kameraden bij te staan in de strijd, niet uit dorst naar bloed, maar om zijn plicht te doen. Als Hamas zou toezeggen geen raketten meer op Israël af te vuren, zou de strijd onmiddellijk beëindigd worden. Israël voert elke dag vele trucks (gesproken wordt over honderden) met humanitaire goederen (medicijnen, levensmiddelen, etc.) de Gazastrip in. Gaza is voor elektriciteit, water en andere hulpgoederen nagevoerd geheel afhankelijk van Israël. Wat een tegenstellingen. Hoe zullen wij ooit de gedachtegang van de leiders van Hamas kunnen begrijpen. Terwijl men in vrede en in welstand zou kunnen leven, zoekt men het conflict. Dat moet dus wel een strijd van de geesten zijn. Elk weldenkend mens zou anders handelen. Daar helaas niet.

Gebed

Zal er ooit vrede komen? Zullen Joden en Palestijnen ooit met elkaar in vrede kunnen samenleven? Welke oplossing er ook uiteindelijk gevonden zal worden, hetzij een tweestatenoplossing of een samenleven van Joden en Palestijnen in één land, dat zal nooit meer zijn dan een voorlopige vrede. Niet onbelangrijk, maar echte vrede zal er alleen kunnen zijn als zowel de Joden als de Arabieren/Palestijnen de Vrededorst Christus nodig krijgen en Hem leren kennen als de in de wereld gekomen Zaligmaker, Die vrede verkondigt. Dat zal niet alleen beslag leggen op de harten, maar ook in de onderlinge verhoudingen tot uitdrukking komen.

We mogen en moeten daarom bidden. Van de gemeente van Grace and Truth in Israël zijn er jongens die als soldaat dienen en direct bij de oorlog betrokken zijn. De Heere moge hen en anderen beschermen en bewaren.

Opening

We horen van bevriende relaties in Israël dat de Heere openingen geeft om het Evangelie te verkondigen. Niet alleen onder de Joden, maar ook onder de vele vluchtelingen die in Israël zijn neergestreken. Men ontdekt daarbij ook tegenstand. Niet alleen van de orthodoxie, maar ook van anderen. Het Evangelie is ook in Israël de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid. De eenvoudige verkondiging van het Woord staat ook daar velen niet aan en men zoekt het in allerlei bijzonderheden, menselijke tradities, eigen

ervaring, zonder die te toetsen aan het Woord. Toch opening. Eerder werd al gemeld dat de Heidelbergse Catechismus in het Hebreeuws mocht worden geïntroduceerd aan de voorgangers van verschillende Messiasbelijdende gemeenten. De Heere werkt altijd door het onmogelijke heen. Zou Hij deze omstandigheden gebruiken om het volk van de Joden te brengen aan de voeten van de gezegende Messias? Aan de voeten van Hem, Die gekomen is tot het Zijne, maar de Zijnen hebben Hem niet aangenomen? Toch maakt Hij het waar: Zovelen Hem aangenomen hebben, heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden,

namelijk die in Zijn Naam geloven. David Zadok beëindigde zijn schrijven met een oproep om niet alleen voor deze jongens te bidden, maar vooral de Heere te smeken of het Evangelie van Christus mag worden verkondigd aan beide zijden en de vrede van God door onze Heere Jezus Christus moge heersen in de harten van Israëliërs en Palestijnen. Ik geef die oproep graag aan u door. Horen we ook in deze strijd de naderende voetstappen van Hem, Die komen zal op de wolken des hemels om te oordelen de levenden en de doden?

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

BOEKENNIEUWS

J. de Jager.
"Godsdienstige gevoelens getoetst";
uitg. gebr. Koster, Barneveld;
ISBN 90-5551-389-X.; 72 blz., € 8,90.

In de achttiende eeuw deden zich in Amerika geestelijke opwekkingen voor. Jonathan Edwards heeft deze niet alleen van nabij meegemaakt; hij was er ook nauw bij betrokken. Hij voelde zich gedrongen goede geestelijke leiding te geven. Zo heeft hij het boek "Religious Affections" geschreven. Wijlen de heer J. de Jager uit Scherpenzeel (overleden in april 2007) geeft in zijn boek "Godsdienstige gevoelens getoetst" de hoofdzaken van het boek van Edwards weer.

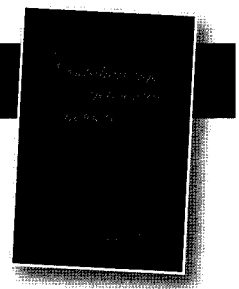
In het eerste deel wordt uiteengezet dat gevoelens en aandoeningen een belangrijk deel van de godsdienst vormen. Meteen al wordt onderscheiden tussen algemene godsdienstige gevoelens en gevoelens zoals die voorkomen bij de bijbelheiligen. Daarbij wordt ook gelet op de Heere Jezus. De aard van de gevoelens moet worden nagegaan. Waar komen ze vandaan?

In het tweede deel worden allerlei gevoelens beschreven, waarvan niet met zekerheid te zeggen is dat ze vruchten van het nieuwe leven zijn. Er kan veel aandoening zijn, verandering, blijdschap, er kan veel gesproken worden terwijl niet duidelijk te zeggen is dat dit

alles uit God is. In het derde deel worden kenmerken genoemd van de ware genade. Deze werkingen zijn bovennatuurlijk, ze zijn gegrond in de heerlijkheid van God, Christus en het Woord. Er is heiligheid, overtuiging, verootmoediging, afhankelijkheid in. "De nauwe weg achter de poort, de praktijk van de ware christen, is de weg van zelfverloochening en zelfvernedering." In het hart en leven van Gods kinderen is ook veel onzuiverheid. Dat maakt hun strijd uit, want de Geest werkt vernieuwend in hun binnenste.

In "Godsdienstige gevoelens getoetst" geeft De Jager de hoofdzaken van het boek van Edwards weer. Het is geen letterlijke vertaling van het hele boek, maar de schrijver geeft samenvattingen. Daarbij maakt hij uiteraard keuzes; het volledige, eigen boek van Edwards behandelt het onderwerp breder. Verder geeft De Jager in zijn boek ook toelichting; niet altijd is duidelijk wat weergave en wat toelichting is.

Het boek gaat over een belangrijk onderwerp. Zeker vandaag waar allerlei godsdienstige gevoelens naar voren komen, is het van groot belang dat gevoelens getoetst worden. Enerzijds moeten we beducht zijn voor een verstandelijk christendom. Eigenlijk verwordt daarbij het ware geloof tot een rationele zaak. Anderzijds zijn er veel godsdienstige gevoelens die niet met

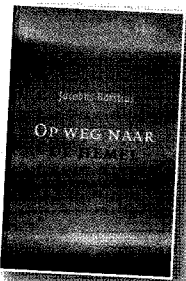

het Schriftuurlijke, ware geloof vereenzelvigd moeten worden. Reeds Edwards maakte daar kennis mee.

Vandaag is dat zeker niet minder. Daarom is zijn separerend werk uiterst leerzaam en nuttig, zeker voor ambtsdragers. Het ware werk des Geestes is naar de Schrift. Daaraan moet steeds getoetst worden, zo wordt terecht gesteld. Het is noodzakelijk te letten op de aard, de gerichtheid en de bron van gevoelens. Kortom: dit is een nuttig boekje waarin vele behartigenswaardige zaken naar voren komen.

Krimpen a/d IJssel, ds. P. Mulder

**Jacobus Borstius,
Op weg naar de hemel.
Hertaald door Joh. A. Bunt.
Uitg. De Groot Goudriaan – Kampen.
ISBN 90-8865-006-2. 268 pag. € 24,90.**

Het grootste gedeelte van de uitgave *Op weg naar de hemel* wordt in beslag genomen door een verhandeling van Jakob Borstius (1612-1680), namelijk *Een vermakelijke wandeling naar de hemel* (p.

33-229). Daarnaast bevat het boek een levensbeschrijving en een paar kleine puriteinse programma's. *Een vermakelijke wandeling naar de hemel* is het laatste boek dat Borstius schreef en hij heeft het bedoeld voor de wat meer ervaren gelovige. De verhandeling is gebaseerd op de tekst van Paulus dat we wandelen door geloof en niet door aanschouwen (2 Kor. 5:7). Het geloof staat in dit geschrift centraal. Het geloof moet geen kleed zijn, 'dat men nu en dan eens aantrekt, op een bruiloft of op een hoge heilige dag, en dan weer uittrekt en in de kast opbergt (...) Nee, maar ons geloof moet ons alle dagen en alle uren dienen als een stok en staf in het wandelen, zonder welke men niet een voet kan verzetten (43). Borstius beschrijft levendig en met veel voorbeelden wat het geloof is, wat wandelen door het geloof is en wat de gelovige door het geloof hier op aarde al ziet van de hemelse heerlijkheid. In het tweede deel bespreekt hij het aanschouwen van de hemelse heerlijkheid en het verlangen daarnaar. De hoop op de hemelse heerlijkheid zou de gelovige moeten aanmoedigen om zijn wandeling op weg naar de hemel voort te zetten. Zoals veel oudvaders roept Borstius de gelovige ernstig op om werkzaam te

zijn met het geschonken geloof. Hij moedigt de gelovigen pastoraal aan om de wandelstok van het geloof in afhankelijkheid op te nemen, als de loop dreigt te vertragen. 'Sommigen hoort men klagen en bitter treuren, dat ze hun troost kwijt zijn, dat ze zulke en zulke gunsten van de Heere hebben genoten.' Op zulke tijden toch voelde ik, zeggen ze, 'dat ik de Heere Jezus aankleefde en dat Hij de mijne was, maar nu, helaas, is dat alles weg.' 'Maar waarom wekt gij uw geloof niet op en waarom vertrouwt gij en overlegt gij niet, dat God onveranderlijk is? En dat Hij eens Uw Vader in Christus geworden zijnde, en dat alreeds, zo gij zegt, door enige liefdespanden betoond hebbende, u nooit zal verlaten, noch begeven?' (p. 103-104). Borstius zegt dat hij er bij het schrijven van dit boek naar verlangde 'zijn handen zo hoog op te heffen, dat hij de gordijnen kon wegschuiven om zo de hemel te openen en zijn lezers te laten zien, wat daarbinnen is, zodat het hart van de gelovige verrukt en opgetogen wordt over de heerlijkheid die hem wacht.' (224). Naast dit werk van Borstius

bevat de uitgave enkele vertaalde puriteinse geschriften. *Een wegwijzer ten hemel* is een waardevol appel om als een onwaardige bruid tot Christus te komen. *Besturing om des Heeren dag heilig en godvruchtig door te brengen* is een typisch puriteins gekleurd programma voor de zondag. Borstius had veel contacten met puriteinen en heeft deze twee werkjes mogelijk zelf vertaald. Al met al een waardevolle uitgave. Het is fijn dat dit soort werken hertaald worden. De leesbaarheid was onmiskenbaar bevorderd door vaker in lange zinnen te knippen, door complexe zinsconstructies op te lossen en door wat kopjes tussen de tekst te plaatsen. Eerlijk gezegd verbaast het me dat tot deze uitgave besloten is, nadat in 2005 hetzelfde werk van Borstius in een goed leesbare vorm is verschenen in de serie die verzorgd wordt door de stichting 'In Bethlehems Bornput' te Rijssen. De uitgave van de Groot Goudriaan is verzorgd door Joh. A. Bunt uit Rhenen en is fraai ingebonden.

Gorinchem,

S.D. Post

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te 's-Gravenzande:

ds. L. Terlouw te Barendrecht;

Te Zoetermeer:

ds. A. Schreuder te Rijssen-Zuid.

BEDANKT

Voor Apeldoorn:

ds. J.J. Tanis te Kampen;

Voor Borssele en Krabbendijke:

ds. D. de Wit te Rijssen-West;

Voor Markham (Canada):

ds. J.M.D. de Heer te Middelburg-Centrum;

Voor Ooltgensplaat:

ds. D. de Wit te Rijssen-West;

Voor Scheveningen:

ds. L. Terlouw te Barendrecht;

Voor Utrecht:

ds. C. Sonneveld te Lethbridge (Can.);

Voor Wolphaartsdijk:

ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord.

■ AANGEPASTE KERKDIENT TE AAGTEKERKE

Op **zaterdag 24 januari** zal er in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Aagtekerke een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst, die om 15.00 uur begint, hoopt ds. E. Hakvoort voor te gaan.

Het thema van deze dienst is "De wonderbare visvangst" n.a.v. Lukas 5:1 t/m 11. Iedereen, wel of niet gehandicapt, is van harte welkom.

■ HERDENKING 100-JARIG BESTAAN Geref. GEMEENTE HARDINXVELD-GIESSENDAM

Op **dinsdag 20 januari a.s.** bestaat onze gemeente 100 jaar. Op deze dag zal er een herdenkingssamenkomst plaatsvinden in ons kerkgebouw, Buitendams 118. Tevens zal dan een jubileumherdenkingsboek worden aangeboden. Opening door: ds. W.J. Karels en sluiting door: ds. B. van der Heiden. Aanvang: 19.30 uur. Iedereen is van harte welkom.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Hardinxveld-Giessendam

■ AFSCHIED DS. G. VAN MANEN VAN MIDDELHARNIS

Op nieuwjaarsmorgen heeft ds. G. van Manen, i.v.m. zijn vertrek naar de gemeente van Elspeet, afscheid genomen van onze gemeente, die hij vanaf september 2005 diende. Ouderling M. van den Berge uit Tholen sprak namens de Particuliere Synode Zuid en classis Tholen; ouderling G.J. Koppelaar sprak afscheidswaarden namens kerkenraad en gemeente.

Ds. Van Manen hield zijn afscheidspreek n.a.v. Mattheus 28:20: 'En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen.'

Als thema boven de preek schreef hij: 'een troostrijke belofte', de preek verdeelde hij in 3 punten: 'Wie deze belofte doet', 'Wie deze belofte krijgt' en 'Wat deze belofte inhoudt.'

Hij nam de gemeente mee naar de berg in Galiléa waar Christus Zijn discipelen ontmoette na Zijn opstanding. Dominee wees er op dat Christus Zijn belofte deed aan Zijn discipelen maar in hen aan de gehele gemeente van alle tijden en plaatsen. Duidelijk wees Christus Zijn discipelen er op dat Hij het was Die deze belofte deed, namelijk 'Ik ben het, Wiens Naam is Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vrededorst.' Hij Die als hoofd van Zijn Kerk alle macht heeft in hemel en op aarde en er altijd zal zijn. Dominee hoopte dat de gemeente door het geloof bij die Christus terecht mocht komen. Hij zag zichzelf slechts als een instrument die de boodschap met alle gebrek en tekort had mogen doorgeven. Hij onderstreepte de woorden uit de tekst namelijk: 'Ik ben met ulieden.' Hij wees de gemeente op de Almacht en Alomtegenwoordigheid van het Hoofd van de Kerk. Stel dan op prinsen geen vertrouwen, zo hield hij de gemeente voor, maar alleen op de Heere Jezus Christus Die met Zijn lijden en sterven voor de zonde betaalde en daarmee de prijs voor Zijn Kerk voldeed opdat aan Gods gerechtigheid genoeg geschiede, Hem te volgen zoals de discipelen hem mochten volgen en hun deed zeggen: Tot Wien zullen wij anders heengaan? Namelijk Hem, Die er alle dagen is ook wanneer het moeilijk is of zal worden, maar ook wanneer de antichrist zich meer en meer zal openbaren. Houd moed bedrukte schaar, zo hield dominee de gemeente voor, Hij heeft het rantsoen betaald voor schuldige zondaren.

Na de preek dankte dominee kerkenraad, catechisanten, verenigingen, commissies en alle anderen voor de goede samenwerking de afgelopen jaren, hij wenste hen Gods zegen toe voor het nieuwe jaar en de verdere toekomst en wees hen op

de woorden uit Psalm 146: 'De HEERE zal in eeuwigheid regeren; uw God, o Sion! is van geslacht tot geslacht.' Hij hoopte dat de gemeente weer spoedig een eigen herder en leraar uit Gods hand zou mogen ontvangen.

Ouderling M. v.d. Berge uit Tholen sprak woorden van waardering voor de wijze waarop dominee Van Manen zijn werk binnen de Classis en Particuliere Synode had verricht. Hij gebruikte de woorden: trouw, ijverig, christelijk en godzalig, wetend dat het enkel genade was als we daaraan voldeden en dat het altijd gepaard gaat met alle gebrek van 's mensenkant. Hij wist dat dominee de boodschap altijd indringend en aandringend had gebracht. Hij hoopte dat het werk dat dominee de afgelopen jaren mocht verrichten tot vruchten zou mogen leiden, ook al wordt dat niet altijd - direct - gezien en sprak de wens uit dat dominee ook in Elspeet zijn werk met zegen zou mogen verrichten.

Ouderling Koppelaar bedankte de dominee voor de wijze van Woordverkondiging waarin duidelijk de noodzaak maar ook de vruchten van de wedergeboorte naar voren waren gekomen. Een duidelijke lijn zo stelde Koppelaar vast, waarbij dominee altijd 'Hem te kennen' als enige grondslag naar voren had gebracht. Verder sprak Koppelaar woorden van waardering voor de wijze waarop dominee altijd de kinderen bij de preek had betrokken. In zijn dankwoord betrok Koppelaar ook mevr. Van Manen die meest op de achtergrond, in het midden van haar gezin, haar plicht had gedaan. Hij sprak de wens uit dat de Heere met hen mocht optrekken naar Elspeet. Hij liet de gemeente ds. Van Manen Psalm 71:2 toezingen.

Wederkerig sprak ds. Van Manen zijn erkentelijkheid uit voor de gesproken woorden met de wens dat de Heere deze in vervulling zal doen gaan. Na het zingen legde dominee voor de laatste maal als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Middelharnis

■ 25 JAAR GEMEENTE DE VALK - WEKEROM

Het was 10 november 2008 25 jaar geleden dat de gemeente van De Valk - Wekerom geïnstitueerd werd. Ds. J. Mol heeft als consulent van Barneveld toen stilgestaan bij de tekstwoorden uit 2 Kor.13:11. Het behaagde de Heere om hier 25 jaar geleden een stekje van een wijnstok te planten. Maar de wortels van dat stekje liggen toch nog wat dieper.

Ligt er niet een worteltje in de eenvoudige samenkomsten die gehouden werden op een boerderij op de Ganzenkamp? Daaruit is de gemeente van Barneveld voortgekomen. Maar wie kon toen bedenken, dat zo vlakbij de Ganzenkamp ook weer een gemeente zou komen? Ligt er niet een worteltje in de beslissing die de kerkenraad van Barneveld nam om het café op de hoek Hogelageweg (nu de pastorie) te kopen? Toen met de bedoeling er catechisaties te gaan houden, en zeker verblijd met de aangeboden mogelijkheid het drankmisbruik tegen te gaan! Maar wie kon toen bedenken, dat vlakbij dat gebouw een gemeente zou samenkomen? Ligt er niet een duidelijker wortel in het besluit van de kerkenraad van Bar-

Boerderij aan de Ganzenkamp, waar diensten werden gehouden.

neveld om in mei 1982 kerkdiensten te houden in de school te De Valk? Maar wie kon toen bedenken dat het zo zou zijn, als het nu is? Geen mensenkind! Maar het heeft de Heere behaagd zoveel te doen aan die wijnstok! Hij heeft die wijnstok omtuind, verzorgd en doen groeien. Bijna twee jaar na de institueering neigde de Heere het hart van ds. W. Hage omhet beroep naar de gemeente aan te nemen. Ruim drie jaren heeft hij de gemeente mogen dienen (van 1986 tot 1989). Na 4 jaar vacant te zijn geweest zond de Heere ds. G. Mouw, die de herdersstaf in 1993 mocht opnemen. Na ruim 5 jaar moest hij echter de gemeente weer verlaten. En in 2002 gaf de Heere ook ons een plaatsje in uw midden. Verschillende ambtsdragers hebben de gemeente mogen dienen, en mogen die nog dienen. Drie van hen zijn ons ontvallen door de dood, terwijl één van ons het ambt vanwege hoge leeftijd moest neerleggen. Wat een bemoeienissen heeft de Heere nog gehouden. En waartoe nu dit alles? Opdat de vrucht zou mogen zijn tot Zijn eer. En dat zal nu het grootste wonder zijn, als dat in ieders leven persoonlijk gevonden mocht worden. Wellicht zit er een lezer met die vraag: hoe moet dat ooit? Ach, die vrucht zal bij ons

nooit meer gevonden worden. Slechts stinkende vruchten brengen wij voort. Maar welgelukzalig is de mens, die dat inleeft! Daar komt plaats voor het wonder, dat er nu vrucht zal zijn in die Borg en Middelaar, Die voor Zijn Kerk alles is. Iets van hoe de Heere geleid heeft, kunt u lezen in het boek dat deze maand zal verschijnen. We hopen dat het gezegend mag worden door Gods Heilige Geest aan veler harten, in bijzonder van de jeugd. Zoals u weet is het de bedoeling dat elk echtpaar, elke alleenstaande en elk dooplid een exemplaar krijgt, en u kunt dit zo spoedig mogelijk nadat het uitgegeven is, verwachten. Terugziende, blijft er aan onze kant niets te roemen over. De Heere doe ons verstaan dat Zijn goedertierenheden roemen tegen een welverdiend oordeel. Wij zijn maar doorbrengers, maar voor wie dat gaat inleven, wordt het wonder van Gods onbezweken trouw zo groot. Die overdenking mocht leiden tot verootmoediging en met Datheen doen vragen:

*Geen meerder goed, HEER,
Gij mij geven meugt,
Dan dat Gij mij vernedert
en maakt kleine;
Dat ik leer Uwe wet,
die mij verheugt,
Veel zilver en goud,
gelouterd zeer reine,
Is niet zo kostelijk,
noch goed van deugd,
Als Uw Woord is en Uwe wet alleine.*

(Psalm 119:36).

Kerkenraad Geref. Gemeente
De Valk-Wekerom
ds. B.J. van Boven

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2008

* Pag. 177, **gemeente ERMELO.**

Scriba is nu: A. Verschoor, Dirk Staalweg 70, 3851 LK Ermelo, tel. 0341-55 83 64, e-mail: scriba.verschoor@solcon.nl

Regeling preekbeurten: M. Blok, Zwaluwstraat 88, 3853 CJ Ermelo, tel. 0341-55 90 54, e-mail: mblok@solcon.nl

* Pag. 187, **gemeente GOUDSWAARD.**

Koster is nu: J. van Leenen, Nieuwstraat 9, 3267 AR Goudswaard, tel. 0186-69 30 19, e-mail: vanleenen@kliksafe.nl

* Pag. 238, **gemeente MEEUWEN.**

Koster is nu: H.C. Bouman, Laan 2, 4268 GL Meeuwen, tel. 0416-35 14 67.

P.S. Berichten voor deze rubriek dienen te worden gezonden aan de redactiesecretaris.

BERICHTEN

■ DISTRICTSAVOND TE MIDDELBURG

Het district Zuid van de JBGG organiseert op **zaterdag 31 januari** een districtsavond in de kerk van de Geref. Gemeente te Middeldburg-Z, Schoutstraat 1. Spreker is: dhr. J.H. Mauritz over het thema: "Geloof". Aanvang: 19.30 uur.

■ ZANGAVOND IN KRABBENDIJK

Op **zaterdag 24 januari** wordt er een zangavond gehouden in de kerk van de Geref. Gemeente te Krabbendijke, J.W. Frisostraat 1. Medewerkenden zijn: het jeugdkoor "David" uit Yerseke, het kinderkoor "Jong Sursum Corda", het meisjeskoor en het mannenkoor "Jeduthun" uit Krabbendijke.. Opening door ouderling D.M. Bijl. Collecte t.b.v. aanpassingen kerkgebouw. Aanvang 19.30 uur.

■ "IN DE GOUWSTRAAT" DANKT VOOR BELANGSTELLING

Traditiegetrouw hield Inloop- en Bijbelhuis 'In de Gouwstraat' in Rotterdam-Charlois zijn jaarlijkse Open Dag op de eerste zaterdag van januari. Al om kwart voor tien stonden de eerste bezoekers voor de deuren van de evangelisatiepost en om kwart over vier verlieten de laatsten het gebouw. Meer dan 400 bezoekers, van alle leeftijden en uit allerlei gemeenten, ook buiten de classes Rotterdam en Ridderkerk, gaven blijk van hun belangstelling. Op 'De Gouwe Markt'

werden goede zaken gedaan. De opbrengst komt ten goede aan het evangelisatiewerk 'In de Gouwstraat'. Ook de broodjes gingen grif van de hand, de kinderen vermaakten zich met spelletjes of de speurtocht langs Bijbelteksten, twee grote groepen gingen mee met de wandeling door historisch Charlois en vooral bij de drie presentaties over het werk 'In de Gouwstraat', aan de hand van foto's, waren er veel belangstellenden. Dat gold trouwens ook voor de presentaties van jeugdboekenschrijver Ben de Raaf, die aanwezig was om zijn boeken te signeren. Een aantal bezoekers gaf zich op als donateur. Dat kan nog steeds als een donateurskaart aanvraagt bij penningmeester M.J. de Vries, tel. 0180 - 513 867, mjdevries@kliksafe.nl. Uw nieuwjaarsgift kunt u alsnog overmaken op giro 51 41 031 t.n.v. Stichting Evangelisatie Ger. Gemeente te Rotterdam. Er mag dankbaarheid zijn voor de verbondenheid die uit de grote opkomst bleek en wij vragen u het werk in uw gebed te blijven gedenken.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

Van de mol in de grond:

*„De Heere heeft aan de mol een gladde huid gegeven
Het diertje graaft in 't zand, maar 't wil niet aan haar kleven
Zo is 't met hem, die van deez' wereld is voldaan
Er kleeft van 't nietig stof in 't eind hem niets meer aan
De mol is in haar schik als ze in de grond mag wroeten
Er boven zult gij haar heel weinig slechts ontmoeten
Gelijk aan hem, die slechts tot d'aarde is genegen
Zo iemand volgt haar na in al zijn werk en wegen
O dwaas onnozel dier, dat gij u kunt vernoeogen
Met zo uw leven lang in 't duister voort te zwoegen
Maar o, hoe dwaas is hij, die slechts voor d'aarde leeft
Zich aan 't stof verbindt en niet om d'eeuwigheid geeft."*

(J. Bunyan)

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 18 JANUARI 2009

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 14.30 uur ds. Brugge; Aalst 19.00 uur ds. L. Blok; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 15.00 uur ds. De Wit; Alphen a/d Rijn 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Amsterdam-Noord 10.00 en 15.30 uur stud. Maljaars; Andijk 10.00 en 16.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Apeldoorn 15.00 uur ds. F. Mulder; Arnhem 10.00 en 16.00 uur stud. IJsselstein; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Berkenwoude 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden en 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Borssele 9.30 (H.A.), 14.00 en 18.00 uur ds. Hakvoort; Boskoop 9.30 uur ds. Van Aalst en 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Breda 18.00 uur stud. Van Rijswijk; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken en 17.00 uur leesdienst; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Den Helder 19.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Deventer 18.00 uur ds. J. Karels; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Dordrecht 10.00 (H.D.) en 17.00 uur ds. Brugge; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.15 uur leesdienst en 19.00 uur ds. Verschuure; Eindhoven 10.00 en 15.00 uur ds. Kattenberg; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Emmeloord 18.00 uur ds. Kleppe; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Enter 15.00 uur ds. Schreuder; Ermelo 19.00 uur ds. Van Belzen; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. De Leeuw; Goes 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. Meeuse en 14.30 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.00 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joesse; Hilversum 10.00 uur ds. Verschuure en 18.00 uur ds. Labee; Hoogvliet 19.00 uur ds. Terlouw; Houten 11.00 uur leesdienst en 17.00 ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur

ds. Tanis; Kamperland 10.00 en 15.30 uur stud. Boeder; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 18.30 uur stud. Boeder; Krabbendijke 14.00 uur ds. Van Krimpen; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Hoogerland; Leerdam 14.30 uur ds. Karens; Leiderdorp 16.00 uur ds. W. Harinck; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur leesdienst en 14.30 uur ds. Moens; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Mijdrecht 19.00 uur stud. Maljaars; Moerkapelle 15.30 uur (doventolk) ds. De Waard; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 9.30 en 14.00 uur stud. Van Rijswijk; Nieuwerter Aa 19.00 uur ds. Visscher; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk (Adres: Melkrijder 15) 19.00 uur ds. Beens; Nisse 14.30 uur ds. Meeuse; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostburg 15.00 uur stud. Bredeweg; Oostkapelle 9.30 uur ds. Vreugdenhil en 15.00 uur ds. Van Gelder; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. P. Blok; Poortugaal 9.30 en 15.30 uur ds. Verweij; Poortvliet 14.30 uur ds. Bakker; Puttershoek 10.00 en 15.30 uur ds. Vermeij; Rhenen 10.00 en 16.00 uur ds. Beens; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. P. Mulder; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. Silfhout; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. Joesse; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. C. Harinck; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 uur (bev.ambtsdr.) ds. Paul en 17.00 uur leesdienst; Sint Annaland 9.30 en 18.00 uur ds. Bakker; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 uur ds. W.J. Karels en 19.00 uur ds. Van Aalst; Soest 9.30 en 15.30 uur ds. Labee; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. De Waard; Terneuzen 10.00 en 18.00 uur stud. Bredeweg; Terwolde-De Vecht 9.30

en 14.30 uur ds. Pater; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Utrecht 10.00 (H.A.) en 19.15 uur ds. Van der Net; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Van Belzen; Vlaardingen 16.30 uur ds. Paul; Vlissingen 9.30 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Moens; Westzaan 19.00 uur ds. Heikamp; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. Tuinier; Yerseke 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Van Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zaandam 16.30 uur ds. Boogaard; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckveld; Zoetermeer 10.00 uur ds. Boogaard en 18.30 uur leesdienst; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur leesdienst.

■ DINSDAG 20 JANUARI 2009

Aalst 19.30 uur ds. Van Eckveld; Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels (herdeningsdienst i.v.m. 100-jarig bestaan); Ooltgensplaat 19.30 uur ds. Van der Net; Ouddorp 19.30 uur ds. Van Krimpen; Rilland-Bath 19.30 uur ds. Hakvoort; Stolwijk 19.30 uur ds. De Waard; Terwolde-De Vecht 19.30 uur ds. Van Manen.

■ WOENSDAG 21 JANUARI 2009

De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven; Dinteloord 19.30 uur ds. Van Aalst; Ermelo 19.30 uur ds. Baan; Hoogvliet 19.45 uur ds. Brugge; Melissant 19.30 uur ds. Meeuse; Middelharnis 19.30 uur ds. De Jongste; Nieuwerter Aa 19.45 uur ds. Verweij; Nisse 19.30 uur ds. Moens; Nunspeet 19.30 uur ds. Schot; Oostvoorne 19.30 uur ds. Veenendaal; Oudemirdum 19.30 uur ds. Vogelaar (bev.ambtsdr.); Rhenen 19.30 uur ds. Mondria; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. Van Dieren; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Van der Net; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. Melis (huw.bev.); Soest 19.30 uur ds. Silfhout; Spijkenisse 19.45 uur ds. Hakvoort; Utrecht 20.00 uur ds. Van Belzen; Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder.

■ DONDERDAG 22 JANUARI 2009

Aalburg 19.30 uur ds. Baan; Amsterdam-Noord 19.30 uur ds. Van der Net; Boskoop 19.30 uur ds. L. Blok; Brakel 19.30 uur ds. Melis; Eindhoven 15.00 uur ds. Brugge; 's-Gravenzande 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. P. Mulder; Leerdam 19.30 uur ds. Pater; Naaldwijk 19.45 uur ds. Gunst; Poortu-

gaal 19.30 uur ds. Van Belzen; Ridderkerk 19.30 uur ds. De Leeuw; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Schot; Scherpenzeel 13.30 uur ds. Verschuure (huw.bev.); Westzaan 19.30 uur ds. F. Mulder.

■ ZATERDAG 24 JANUARI 2009

Aagtekerke 15.00 uur ds. Hakvoort (gehandicaptendienst).

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merksem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

ADVERTENTIES

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente van Hellevoetsluis geeft met droefheid kennis van het overlijden van ouderling

A. Harlaar

Hij heeft de gemeente ruim 36 jaar, met de hem geschonken gaven, als ambtsdrager mogen dienen.

De Heere gedenke de bedroefde familie en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

T.A. Dijkhuizen, scriba
A. Nobel, diaken

9 januari 2009

Langs deze weg wil ik allen die ter gelegenheid van de kerstdagen, de jaarwisseling en ook van mijn verjaardag blijk hebben gegeven van hun medeleven, op welke wijze dan ook, heel hartelijk bedanken. Het heeft me goed gedaan. Graag wil ik wederkerig familie, vrienden en bekenden, (emeritus)predikanten, predikantsweduwen, studenten en kerkenraden Gods nabijheid en zegen toewensen voor het nieuwe jaar.

Mw. H. Baaijens-Kerseboom
Hoofdland 431
3332 RE Zwijndrecht

Alle vrienden en bekenden Gods zegen toegewenst voor het jaar 2009. Tevens hartelijk bedankt voor de zeer vele brieven en kaarten naar aanleiding van Kerst en Nieuwjaar.

ds. J. Mijnders
Barendrecht

Te huur **4-pers. vakantiewoning in Wilstead** (Engeland). Omgeving van Bunyan en Newton. Info overdag: 038-3857237 / 's avonds: 038-3859152. www.cottonendfarm.co.uk

Te huur in **Kootwijkerbroek. Woongelegenheid** voor alleenstaande vrouw en een tijdelijke woongelegenheid voor klein gezin (2 slaapkamers). Tel. 0342-444552

Jubileumconcert

D.V. zaterdag 24 januari 2009

(Laurenkerk te Rotterdam)

Aanvang concert: 19.30 uur

Kerk open: 18.45 uur

Met de medewerking van:

Jongerenkoor Jigdaljahu en Mannenkoor Groot Rotterdam

Spreekers: Ds. P. Mulder, Ir. B. J. van der Vlies en Jan Kloosterman.

SGP-jongeren bestaan 75 jaar! Kom naar het jubileumconcert, de laatste ter gelegenheid van ons jubileum en vier het mee!

Meer informatie vind je op: www.sgpj.nl

Tijdens dit concert wordt

ons jubileumboek gepresenteerd!

Tijdens de pauze en na afloop is het boek te koop voor slechts **€ 19,95.**

In dit boek zijn veel ongepubliceerde foto's te vinden. Het is een collectorsitem!

BOEKHANDEL / ANTIQUARIAAT DE ROO

Van Meelstraat 12 • ZWIJNDRECHT • tel. 078 - 612 40 81

Voor al uw NIEUWE en TWEEDEHANDS: THEOLOGISCHE BOEKEN
KINDERBOEKEN
LEESBOEKEN

Tevens Inkoop en Taxatie Gebruikte Boeken
www.derooboeken.nl

maandag gesloten

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG gekwalificeerde kraamzorg en gezins- en bejaardenzorg die aansluit bij uw manier van leven. Dit houdt voor ons in dat Bijbelse normen en waarden de basis vormen voor uw dagelijkse levenshouding en mediagebruik.

Kraamzorg

Meldt u tijdig aan om teleurstelling te voorkomen.

Voor informatie of inschrijving kunt u ons bereiken op telefoonnummer **0187 - 48 91 73**

b.g.g. 0342 - 49 21 55. Op werkdagen van 9.00 - 11.00 uur en van 13.00 - 15.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 - 21.00 uur.

Gezins- en bejaardenzorg

Voor informatie of inschrijving kunt u ons bereiken op telefoonnummer **0166 - 65 26 05**. Op werkdagen van 9.00 - 11.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 - 21.00 uur.

De gratis brochure zenden wij u graag toe.

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Wij verzorgen alleen begrafenissen - Dag en nacht bereikbaar

Te huur in **Gouda**.
Voor studentes PABO of werkende meisjes. **Mooie kamers**.
Tel. 0182-512188 / 06-23315661.

BEGRAFENISVERZORGING KINA 010 - 458 31 12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

LETHBRIDGE, ALBERTA

Gezellige cottages te huur.
Fam. Sluijmers 00-1-403-329-8181
www.elbas.com

begrafenisverzorging Den Hollander

Begrafenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

- DIVERSE BLOKFLUITEN
- DWARSFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- ROEMEENSE PANFLUITEN
- VIOLLEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

Te koop gevraagd
Theologische boeken
0577-401065

Natuur- en kerkhistorieis naar Schotland

o.l.v. L.J. van Valen
DV van 21 tot en met 31 juli a.s.
(11 dagen)
Vraag informatie: tel. 078 6144368;
e-mail ljanvalen@solcon.nl

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht voor persoonlijke wensen. In alle rust, vertrouwelijc en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzoigers:

• H. de Jongh • P.H. van der Leer • D.D.E. Meliëste

Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Waardenburg:

Kerkstraat 17b, Tel. (0418) 65 20 39

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

ZEELAND (Schouwen) 6 pers. bungalow.

Rustig gelegen en veel privacy.
800m strand. Veel fiets- en wandelmogelijkheden.
T 06 46026406
www.karensrecreatie.nl

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Krooneman Busreizen & Dagtochten

Voor een verzorgde dagtocht of groepsuitje met uw vereniging of uw bejaarden met moderne **touringcar**.

Johan Krooneman, Doornspijk
Tel: 0525-684797,
www.krooneman-busreizen.nl

Voor een zorgzame begeleiding

Barneveld
Scherpenzeel s.o.
A. Kosier
Telefoon: 033 277 0555

Telefoon: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel
Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

CALVIN CHRISTIAN SCHOOL in Alberta, Canada,

is looking for three teachers to fill vacancies in lower and upper elementary grades for 2009-2010.

For more information contact the principal:

William Grisnich: tel. 001 403 320 1650 Email: wgrisnich@ccschool.ca

Begravenisverzorging "Honestum"

☎ 0180 - 628908 (Dag en Nacht)

L. Melieste - Verveer

Voor Rotterdam - Barendrecht - Ridderkerk
H.I.Ambacht - Zwijndrecht - Dordrecht e.o.

Ameland-Terschelling-Bakkeveen

(Frl.) t.h. keurige chalets-stacars.

Huur niet duur! "Iets meer voor iets minder". Bel 0512-516096 of kijk op www.vdsluisvakanties.nl

Aank. studente zoekt kamer/
kostadres in/nabij Amsterdam
m.i.v. sept. 2009. Tel.: 0113-504193

Ambtskleding

Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.
Trouwkostuums - Jacquets - Pantalons
Streeppantalons - Overhemden
Stropdassen - Sokken - Overjassen
Hoeden - Schoenen

Winkel: Dorpsstraat 229, Scherpenzeel
Telefoon 033-2778899 b.g.g. 06-30189592

OPENINGSTIJDEN: MA. GESLOTEN,
DI T/M DO 9-18 UUR,
VR 9-21 UUR EN ZA 9-17 UUR.
OP AFSpraak MOGELIJK

Zorg dichtbij

Rotterdam Gouda Veerendaal
Zwijndrecht Gorinchem
Goes

Actief in uw regio!

Waar u ook woont,
Agathos brengt zorg dichtbij:
• Huishoudelijke verzorging
• Persoonlijke verzorging
• Verpleging

• Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos

THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

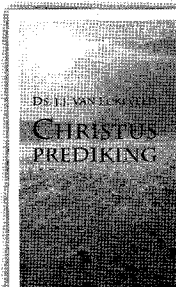
CHRISTUS ALS HART VAN DE PREDIKING

DS. J.J. VAN ECHEVELD

Christusprediking

Over de plaats van Christus in de prediking. Ds. Van Echeveld trekt heldere lijnen met betrekking tot de prediking en de wijze waarop Christus verkondigd moet worden. Daarbij luistert hij ook naar predikers uit de gereformeerde traditie.

€ 16,50 paperback, 190 blz.

Verrijkt met foto's van de boekhandel
rijswijzigingen voorbetaalden - 09011538

de groot goudriaan

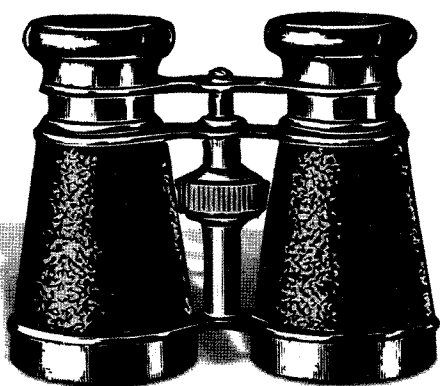
www.degrootgoudriaan.nl

- Ontwerp
- Realisatie
- Restauratie

Van Lagen Forsythiastraat 44
6744 AS Edeveen
Ploer al uw glas in lood werken 0318 - 57 30 45 / 06 - 23 618 840

Driestar educatief zoekt een

Lid College van Bestuur

Bestuurder met visie

Vanwege een wijziging in de organisatiestructuur wil *Driestar educatief* het bestuur uitbreiden. Daarom zoeken wij een lid College van Bestuur met visie en betrokkenheid op het protestants-christelijk en reformatorisch onderwijs.

We zijn op zoek naar een inspirerende persoonlijkheid die verantwoordelijk wordt voor een deel van het primaire proces en een deel van de bedrijfsvoering; een teamspeler met een creatieve, initiatiefrijke en resultaatgerichte werkwijze; een ervaren professional die de ingezette koers van *Driestar educatief* mee helpt doorontwikkelen.

Geïnteresseerd? De volledige vacaturetekst vindt u op:
www.driestar-educatief.nl/vacatures.

Driestar educatief

Voor vitaal christelijk onderwijs